

Sukti, vyti, vynioti ir jų vedinių sinonimija ir polisemija gyvojoje kalboje, norminimo ir terminizacijos bandymai

JONAS KLIMAVIČIUS

Lietuvių kalbos institutas

I

SinŽ 1980, kuriame pateikiami ir tarminiai žodžiai, tarminės reikšmės, dominante nežinia kodėl pasirinkta *vynioti* aiškinama tiesiog neaiškiai – „sukti aplink“, o iliustruojama dvejai: *vynioti siūlus, virves*. Sinonimų eilutę sudaro tik du tikri nariai – *vyti: Moterys veja gijas nuo lankčio* ir *sukti: Suk siūlus į kamuolį* (toliau eina ilgas prieduras: *lenkti* „nuo ritės vynioti siūlus“, *lankuoti, mesti* „ant mestuvų vynioti siūlus“, *riesti* „į stakles sukti siūlus“, ...). O reikšmės „jungti gijas į siūlą“ SinŽ 1980 iš viso nėra (dominantė *sukti* 1. – „judėti į kurią nors pusę“, *sukti* 2. → *verpti* 1, *sukti* 4. → *apgaučiamas*).

Akademinis LKŽ pateikia nepaprastai gausių ir įvairių *sukti, vyti, vynioti* ir jų vedinių sinonimijos ir polisemijos duomenų. Tačiau ta gausi medžiaga, ypač čia rūpima, ne visai aiškiai, kartais tikrai nenuosekliai suskirstyta reikšmėmis, o jos dažnai aiškinamos sinonimais.

Sukti 16. LKŽ XIV 1986 nežinia kodėl palikta dvilypė reikšmė, o aiškinama sinonimais – „vynioti į ritinį, vyti į kamuolį“; iliustracija prasideda nuo antrosios dalies ir beveik visa tokia yra: *Moters suka į šėivą siūlus* Giřkalnis, jokio *ritinio* iliustracijoje nėra, tik: *nesuk kasos* Pandėlys, *suktas rūbas* Kařtanėnai, *sukti kuodą* Vieksniaĩ, toliau: *Visko buvo: i[r] tų mėsų suktų, riestų – kiek tę da[r] jų liko!* Jurbarkas. Nuostabiausia, kad paskui reikšmės antroji dalis dar kartojama atskiru poreikšmiu – // „vynioti siūlus ant šėivų, trinti“, taip pat ir pirmoji – // „vyniojant daryti, gaminti“: *sukti* [suktinę] Geistaraĩ.

Sukti 17. reikšmė taip pat dvilypė – pirmiausia gana neapibrėžtas aiškinimas – „apsukui lenkiant, vejant daryti, gaminti“: *Iš pakulų pančius suka* Nemenčinė, paskui visai skirtingas poreikšmis – // „sukeičiant jungti dvi gijas, du siūlus į vieną, dvilinkuoti“: *Gija nesukta, o siūlas suktas* A. Juškos žodynas.

Sukti 18. „vystyti, vynioti į ką, supti“, bet iliustracijoje yra ir: *Autus an[t] kojų suka tik ir nieko nesako* Butrimónys (Šalčininkų r.).

Sukti 19. „vyniotis aplink“, bet sinonimizuojasi su *vyti*: *Sukas vejas apynelis aplink lazdytelę* Paringys.

DŽ 1993 dar labiau suplakta – *sukti* 4. „vyti“: *Suka pantį iš pakulų. Paukštis suka lizdą. Kopūstai galvas suka*, nors *susukti* 3. „suvynioti“: *Plaukus į kuodą susukti. Susuko mėsą į popierių. Susisuk kojas į apklotą*, 5. „sukant padaryti, pagaminti“: *Pantį iš linų susuko. Susisuko paukštis lizdą. Jis susisuko suktingą*.

Tarminių reikšmių kolizijoje ir norminamosios leksikografijos nenuoseklumuose tam tikras sistemiškumo orientyras gal būtų būdvardis *sukrus* 1. „kietai susuktas“ (2. „vikrus, apsukrus“ iš tikrųjų yra semantikos tarmybė) DŽ 1993.

Šiek tiek minėtinas *sukti* (ir *vynioti*) artimas, bet labiausiai specializuotas sinonimas *riesti* – 2. „sukti į ritinį“: *Visko buvo: i[r] tų mėsų suktų riestų* – <...> Jurbarkas, 12. „vyniotis augant“: *Apvyniai riečias aplink kartį* F. Kuršaičio žodynas (II 160), *apriesti* 1. „apvynioti, apsukti“: *Apriesti reik puodus su tošėmis* Darbėnai, *suriesti* 9. „vyniojant padaryti, pagaminti“: *Eik, suriesk kuodelį* Tverėčius, *užriesti* 2. „apsukti“: *Krisdama gyvatė ant kaklo jam užsirietė, prašneko balsu žmogaus* Stakiaĩ, bet nuosekliausia yra audimo ir audinio vyniojimo semantika – *riesti* 3. „vynioti ant veleno (metmenis)“: *Mes riečiam audeklą per rietką, o jūs per skietą* Naujamiestis, taip pat *apriesti* 2, *įriesti* 1, *išriesti* 1, *nuriesti* 1, *pariesti* 1, *pririesti* 1, *suriesti* 1, *užriesti* 1; dar *suriesti* 1. „susukti (į gumulą, ritinį)“: *Kai jau baltos [drobės], išplautos, sukočioji dvilinką, tada surieti gražiai rietiman* Švenčionys (LKŽ XI 1978).

LKŽ XIX 1999 skiriami homonimai ¹*vyti* 1. „versti eiti, bėgti <...>, ginti, varyti“ ir ²*vyti*.

²*Vyti* 1. – vėl dvilypė reikšmė ir vėl pusiau sinoniminis aiškinimas – „vynioti, sukti į ritinį, į kamuolį“, bet ir vėl iliustracija prieštarauja aiškinimui – tik reikšmės „sukti (į kamuolį)“ pavyzdžiai: *Vyti gijas į kamuolį* A. Juškos žodynas. *Veji an[t] krijelio [siūlus], nuo krijelio tada meti* Pandėlys. *An[t] ko tu siūlus vysi, jei pavijočio neturėsi* Liškiavà. Ir nė vieno pavyzdžio reikšmė „vynioti į ritinį“!.. Bet toliau pateikiamas atskirai poreikšmis – // „vynioti“: *Tabaką vyti* F. Kuršaičio žodynas (II 196) ir kitas poreikšmis – // „sukti, vynioti siūlus iš sruogos ar kamuolio“: *Atnešk krijelius, vysma matkus* (t. y. sruogas) Sālakas. *Vejamas kamuolys* Grūžiai. Ir dar skiriamas

gana keistas poreikšmis – // „vynioti siūlais“: *Kad man dabar kas duot, tai aš jum parodyč, kaip verpt ir kaip špūlios* (t. y. į rites) *vyt Kùpiškis*.

Visai kitokį veiksmą žymi ²*vyti* 2. „sukant gaminti“: *Žiemą vaikai šniūrus* (t. y. virves) *vys, mergos verps* Kvédarna. *Šimtu vyta, šimtu pinta, šimtu pavijotas* (kopūstas) Varėnà, Pažáislis.

Ir dar vienas kitoks veiksmas – ²*vyti* 6. „vynioti aplink“: *Šabalbonai* (t. y. pupelės) *kiti vejasi, pėstinykai nesiveja* Pùnskas.

Panašiai dėstomos ir ²*suvyti* reikšmės – 1. „susukti į kamuolį, į riti-
nį“ // „pritrinti, prisukti (šeivą)“, 2. „sukant pagaminti, nuvyti“. Tačiau kitaip – ²*apvyti* 1. „apvynioti kuo“: *Apvyk apviją su gijomis* A. Juškos žodynas. *Pinigai apvyta komuoly* Kałtanėnai, 2. „apsisukti aplink, apsiraizgyti“: *Apyniai aplink medžius apsviję* Jùrbarkas. *Apsvijo kaip botagas apie karvės uodegą* Kùpiškis.

Panašiai pateikiama DŽ 1993 – ²*vyti* 1. „sukti (į kamuolį, ritę ar iš jų)“, 2. „sukant gaminti (virvę)“, ²*suvyti* 1. „susukti, suvynioti (į kamuolį, ritę)“, 2. „susukti, iškraipyti“: *Dobilai susvijo kaip žirniai ir apvyti* 1. „ve-
jant apvaryti“ [tai turėtų būti ¹*apvyti!*], 2. „apvynioti“: *Viela apvyti dalgio įtvėrimą*.

Prieš einant prie veiksmazodžio ²*vyti* vedinių pravartu pirma susipažinti su iš jo padaryto kartotinio veiksmazodžio *vijoti* semantika.

LKŽ XIX 1999 *vijoti* – 1. „vyti, vynioti“: <...> *skvernai vijojosi aplink blauzdas* P. Cvirka, 2. „vyti trečią virvės šaką“ (tiksliau – „privyti <...>“): *Aukseliu lenktas, žaliais šilkais vijotas* (vainikas) Kalvarijà (3. prk. „vaikyti, gaudyti“ turėtų būti ¹*vijoti*). Priešdėlinių formų aiškinimuose labai daug sinonimijos – *apvijoti* „apsukti, apvyti, apvynioti trečią viją, šaką“, *atvijoti* „atvyti, atsukti, atvynioti“: *Botagas atsvijoj, reikia suvijoti* J. Šlapelis, *įvijoti* „įvynioti, įsukti“ – be iliustracijos, *išvijoti* 1. „išpinti, išsukti, išvyti“, *nuvijoti* 1. „nusukti, nuvyti, nuvynioti“, *pervijoti* „iš naujo pervyti, persukti trečia šaka, gysla“, *privijoti* „privyti, prisukti trečią viją“, *užvijoti* „trečia šaka apvyti virvę“. *Suvijoti* yra tikrai dvireikšmis – 1. „vejant pagaminti“, 2. „suvynioti“ (tiksliau būtų – „suvyti“): *Nuo berželio rykštę pjoviau, nusipjovęs suvijojau* Krinčinas. *Susvijoj meškerę ir nuėjo namo* DŽ 1972. *Pavijoti* LKŽ XIX 1999 pateikiamas labai striukai – 1. „kiek vijoti“, 2. „pavyti trečią viją“ – abi reikšmės be iliustracijos. Reikšmės „kiek vijoti“ skyrimas rodo, kad *pavijoti* laikoma *vijoti* priešdėliniu vediniu. LKŽ IX 1973 *pavijoti* pateikiamas su visa medžiaga, nors ne be netikslumų – „vyti (tiksliau – „privyti“), sukti virvei paviją“ Jankaĩ, Pajstrỹs, Pandėlỹs, Sálakas. Reikšmė rodytų, kad *pavijoti* yra vedinys iš *pavija*.

Tai patvirtina ir veiksmažodžio *pavijoti* priešdėlinės formos – *supavijoti* 1. „privyti paviją, apsukti“ Šatės, *išpavijoti* 1. „privyti paviją“ Skuōdas, Plāteliai, 2. „apsukti, išpinti“ Šatės, *nupavijoti* „apsukti, apipinti“ Luōkė.

DŽ 1993 *vijoti* aiškinamas kitaip – „vijas daryti, vyti“, nors iliustracija su aiškinimu nesutinka: *virvę, vadeles vijoti* (trečią šaką vyti), kaip ši iliustracija – ir *pavijoti* „privyti virvei paviją“, *užvijoti* „užvyti (trečią virvės šaką)“, taip pat ir *suvijoti* „suvyti“: *suvijoti virvę*, bet visai skiriasi: *Susivijojo meškere ir nuėjo namo*.

Tik tarmėse yra ir variantas *vejoti* 4. „vyti trečią virvės šaką“ Užpāliai, Smālvos (1. „vaikyti, gainioti, <...>“, 2. „varyti šalin <...>“, 3. „ieškoti priekabių, gainioti“ yra neatskirtas homonimas), *pavejoti* 2. „įvyti trečią šaką, pavijoti“ Linkuvā, Užpāliai, Sālakas, *suvejoti* 3. „suvyti (botagą)“ Skaudvilė, Užpāliai, Dūsetos, Ōnuškis (Rokiškio r.), *užvejoti* 5. „ant dviejų suvytų virvelių užvyti trečią“ Užpāliai, Obēliai (LKŽ XVIII 1997).

Iš veiksmažodžio *vyti* ir kelių jo priešdėlinių vedinių gyvoji kalba turi veiksmo rezultato pavadinimų – galūnės *-a* vedinių: ¹*vija* 1. „viena virvės šaka“ Ōnuškis (Rokiškio r.), Pūšalotas // „pynės dalis“ Jiēznas, Varėnā (²*vija* 1. „kartelė stogo šiaudams prispausti, lota“, 2. „šiaip plonas pagalys, kartelė“) LKŽ XIX 1999, *apvija* 2. „trečioji virvės sluoksna; užvija“ Pūšalotas, Meškūčiai [o *apvijas* 2. „autas, autskaris“ Skaudvilė, *apvijys* „daiktas, ant kurio pradeda vynioti kamuolį; pavija“ A. Juškos žodynas, Plāteliai, Ylakiaĩ (taip pat *apvijas* 1. Ūžventis, *apvija* 1. Mósėdis, Salantaĩ)] LKŽ I₂ 1968, *įvija* 2. „įvejamoji virvės šaka (trečioji); pavija“ Kantaūčiai [o ¹*įvijas* 1. „koks daiktas, ant kurio suvejami siūlai; pavija“, 2. „vienas apsukimas vejant (kamuolio, ritės)“; ²*įvijas*, *-a* 1. „susisukęs, susivijęs, spiralinis“: *Įvijas kaip grąžtas* Kūpiškis, taip pat *įvijus*, *-i* J. Jablonskis] LKŽ IV 1957, *pavija* 2. „trečioji virvės šaka, kuria pavijojama“ Rudaminā, Igliauka, Geistaraĩ, Barstūčiai, 3. „virvės šaka“ Ruņšiškės, Žagārė [1. „koks nors daikčiukas siūlų kamuoliui vyti (ppr. skudurėlis, popieriaus gniužuliukas)“, taip pat *pavijoklis* 1. „kamuolio pavija“, *pavijys* 2. „suvystytam kūdikiui surišti juosta, valinys“] LKŽ IX 1973, *užvija* 1. „trečia virvės šaka ar botago virvelė, kuri užvijoja ant dviejų pirmųjų“ Žeimėlis, Vaškaĩ, Pasvalys, Kūpiškis, Alizavā, Ōnuškis (Rokiškio r.) LKŽ XVII 1996.

Panašiai ir DŽ 1993 – *vija* 1. „viena virvės šaka“ (ir dar 2. „kas susivijęs, suvytas siūlas, suvyta viela“: *Vijoklis vijomis susivijęs. Vielos vija*), *apvija* 1. „trečioji virvės ar botago šaka, kuria apvejama, pavija“, *pavija* tik 2. „trečioji virvės šaka, kuria pavijojama“ (1. „siūlų kamuoliui vyti imamas koks nors

daiktas“), *įvija* 2. žr. *pavija* 2, *užvija* 1. „trečia virvės šaka ar botago virvelė, kuri užvijoama ant dviejų pirmųjų“. Taigi to panašumo esmė, kad norminamasis bendrinės kalbos žodynas čia labai mažai normina – tik *įvija* 2. žr., o *apvija* 1, *pavija* 2 ir *užvija* 1 yra nenorminami sinonimai; nenorminama ir *pavijoti* „privyti virvei paviją“, *užvijoti* „užvyti (trečią virvės šaką)“. Kokiomis kolizijomis ir painiava tai atsirūgsta, bus kalbama II skyriuje.

Veiksmažodžio *vynioti*, kuris taip pat yra kartotinis [LKŽ XIX 1999 nurodoma ir *vyti* es. 1. forma *vyna*: *Vynas, pinas, lipa ant aukšto kiaušinio dėt* (apynys) Šakýna (*vyti* 6.)], semantika gerokai skiriasi, pateikimo ydos LKŽ XIX 1999 panašios – *vynioti* 1. „sukti, riesti į ritinį, į kamuolį arba iš ritinio, iš kamuolio“: *Kamuolioką siūlų vynioju, sapnavau – kelionė* Kaľtanėnai. *Ant kočelo rietimus drobės vynioja* Palėvenė. // refl. „augant raitytis, suktis aplink“: *Sunku apynėliui in viršų vyniotis* Nemunaitis, 2. „sukti į ką“: *In tą popierių mėsą suka: reikia penkis kartus vyniot* Paringys. // „vystyti, supti, muturiuoti kuo“: *Seniau vaikus ankštai vyniojo* Sedà [3. refl. „rangantis judėti, raitytis“: *Kad vyniojas, aštai vijūnai* Daugėliškis], *apvynioti* 1. „apsukti, apriesti apie ką, ant ko“: *Turėjau beržinį vytį, miklus miklus – kaip apvyniojau apie blauzdas!* Žėlva. *Autus apsvynio[ja] ir į vyžą jauna koją* Jurbarkas ir 2. „apsupti, apsukti, apmuturiuoti kuo“: *Visad su autais nešiodavo, autus apvynioja, apivaras dideles nešiodavo* Sidabrāvas, *suvinioti* 1. „susukti, suriesti į ritinį, į kamuolį“: *Ka[i]p išbąla* [audeklas], *tai suviniojam rietiman* Lazdijai. / prk.: *Visi pečiai užtirpę, ir žarnos dieglių suviniotos* Debeĩkiai, 2. „susukti į ką, kuo“: *Silkę, būdavo, suvinioji į popieriuką i[r] an[t] žarijų pakepi* Sidabrāvas. *Iš senų paklodžių, būdavo, padarai vystyklų suviniot tą vaiką* Sintautai [jokio kamuolio iliustracijoje nėra!..].

DŽ 1993 *vynioti* „sukti aprišant, pakuojuant“, nors ir: *Apyniai vyniojasi ant virpčių; suvinioti* 1. „susukti“: *Suvinioti pirkinį į popierių. Pinigus susivyniojo į skepetą*, 2. „suristi, surutulioti“: *Suvinioti žemėlapi; o apvynioti „apsukti (medžiaga, raiščiu, viela)“: Koją apvynioti vyturu. Apvynioti virvę ant kablio. Gyvatė apsvyniojo aplink pagalį; išvinioti „padaryti nebesuviniotą“: Išvinioti siūlus iš kamuolio. Blogai suviniotas pirkinys išsvyniojo ir taip toliau nenuosekliai.*

Iš veiksmažodžio ²*vyti* sudarytas dar vienas kartotinis – *vystyti* 1. „vynioti, sukti vystyklais“ (var. *vystinti*), o iš šio veiksmažodžio padarytas *vystyklas* „audeklo gabalas kūdikiui vystyti“ (senųjų raštų var. *vystyklos*). Tačiau *suvestyti* turi ir kitų poreikšmių – 1. // „susisupti, susiglobti“ Bėržai // „aprengti, aptūloti“ Palėvenėlė // „suraišioti“ Kuršėnai // „prakišant supinti,

sutvirtinti“: *Kuolai suvystyti vytim* Stìrniai. Iš *vystyti* padarytas *vystas* 3. „vystyklas“ Veliuonà, Naūmiestis, o 1. „drabužis moterų liemeniui suvaržyti, korsetas“ F. Kuršaičio žodynas (I 199), A. Juškos žodynas (var. *vysta* Saūgos, Alvitas), 2. „moterų liemenė, kiklikas“ Tilžė, Gařdamas, Ramučiai (var. *²vystė* 2 Priekulė, Veliuonà, Naūmiestis, Alksnėnai, Rudaminà) LKŽ XIX 1999.

Panašios semantikos yra keletas denominatyvų (išdaiktavardinių veiksmažodžių). Iš *¹vyturas* 1. „ilgas medžiagos gabalas kam apvynioti“, 3. „sruoga, draikana, garbinys“ ir var. *²vyturys* 3 (: *²vyti*) padarytas *¹vyturiuoti* 1. „vynioti, sukti“ Vieکشniaĩ, *¹apvyturiuoti* 1. „apvynioti, apsukti, aprišti“ Lenkimai, Raudėnai, Krāžiai, *¹jvyturiuoti* „jvynioti, įsukti“ Merkinė, *¹išvyturiuoti* 1. „išvynioti“ Kvėdarna, *¹suvyturiuoti* 1. „suvynioti, susukti, suvystyti“ Kvėdarna, Eřžvilkas, Vidūklė, Paežerėliai, *¹užvyturiuoti* „užvynioti“ Pūnskas (var. *¹vyturti* 1. „vynioti, riesti, sukti“, 2. „sukti, vynioti į ką“, 3. „vystyti“) LKŽ XIX 1999. Iš *¹vytis* 1. „plona, lanksti medžio šaka, ppr. naudojama kam nors pinti arba rišti“, 2. „vytinė, rykštė“ ir (ar) var. *vytė* 1, 2 (: *²vyti*) padarytas veiksmažodis *vyčioti* 1. „vytimis rišti, perpinti“: *Darželis aukso basleliais bestas, sidabro vytelėmis vyčiotas* Výžuonos (var. *vyčiuoti*), var. *vytoti* 1. „vynioti, sukti, rišti“, *suvytoti* „susukti, surišti vytimis“: *Vytim suvytodavo tvorą* [tverdami] Ceikiniaiĩ, *¹vytuoti* 5. „pinti, vynioti, rišti“: *Aš einu baslių best, o tu eik vytuot* Švenčionys (LKŽ XIX 1999).

Vedinių iš sinonimų *sukti* ir *riesti*, *sukti* ir *vyti*, *vyti* ir *vynioti* (jų įvairių reikšmių) semantinės kolizijos dar didesnės negu darybos pamatinių žodžių. Tarptarminėje erdvėje jos pasireiškia tik paribiuose ar negausioje tarptarminėje vartosenoje (daugiausia tautosakos kalboje), o iš esmės lieka nejudinamos. Tačiau bendrinės kalbos akivaizdoje (čia dar prisideda ir jos naujadarų) atsiveria prieštaros – ir kaip dviprasmybės, ir kaip menkas, nors kartais neįmanomas pagerinti distinktyvumas. Bet toks, kad – bent dėl atsargumo perspektyvoje – verta jį priminti. Pvz.:

sukutis 16. „vijoklis (Convolvulus)“ Kėdāiniai (LKŽ XIV 1986) – *¹vijoklis* 1. *bot.* [t. y. mokslinis terminas] „vijoklinių šeimos augalas (Convolvulus)“ (var. *vijoklė* 1, *vijuoklis* 1, *vynioklė* 2), *vytuolė* „dirvinis vijoklis (Convolvulus arvensis)“ Salantaĩ, Budriaĩ, Gargždaĩ [var. *¹vytuolis* Salantaĩ, *¹vyturė* 1. Gargždaĩ, Endriejāvas, Rietāvas, *vyturis* 1. Klaipėda, Alsėdžiai, Laūkuva, Žygāičiai, *²vyturys* 1. Dovilaĩ, *vytorė* F. Kuršaičio žodynas (I 40)] LKŽ XIX

1999; *vijoklis* 2. „bet koks augalas, kuris vyniojasi“ Kalvarià (var. *vijoklas* A. Juškos žodynas) LKŽ XIX 1999; *apynys* bot. „virkštinis augalas, kurio spurgai vartojami alui daryti (*Humulus lupulus*)“ (var. *apvynys* Kùktiškės, Taurāgnai, senieji žodynai) LKŽ I₂ 1968; *vytūklis* „karklavijas (*Solanum dulcamara*) Rùsnė (var. *vytuoklė* V. Kalvaitis) LKŽ XIX 1999; *vijikė* „tokia darželių gėlė“ dūnininkai (LKŽ XIX 1999) – ²*rietenà* 4. „pataisas, drieka (*Lycopodium*)“ Višakio Rūdà, Garliavà, Giřkalnis, Griņkiškis, ²*rietenos* 1. „perkūnropė (*Sempervivum*)“ Darbėnai, Grūšlaukis, Mažosios Lietuvos žodynai, 2. „rūgtis takazolė (*Polygonum aviculare*)“ Mažosios Lietuvos žodynai, J. (A.) Pabrėža, 3. „žiemė slenktenė (*Vinca minor*)“ F. Kuršaitis, 5. „vaistinė veronika (*Veronica officinalis*)“ Mažosios Lietuvos žodynai;

²*riestinis* 2. „suvynioti kiaulės papilvės taukai, taukinė“ A. Juškos žodynas, K. Jurkšaičio pasakos, Švėkšna (: *suriesti* 9. „vyniojant padaryti, pagaminti“: *Nelydėm karvinio lajaus, surietėm į tokias taukines* Skiřsnemunė. *Insūdžiau gerai i[r] suriečiau kumpį* Kaļtanėnai. *Užtrino surietusi pardavė pasvariuo* Šātės) LKŽ XI 1978, *riestiniai* – *zrazai* GK 1934 5–8 86, ¹*riestinis* ppr. pl. „mėsos kotletas su įdaru, vyniotinis“, ¹*riestinis* kul. „mėsos kotletas su įdaru, suktinis“ LKŽ XI 1978;

¹*suktinis* 4. „toks mėsos vyniotinis“ Skrebótiškis, bet gal pasiskolinta iš raštų (LKŽ XIV 1986), 2. kul. „suktos mėsos karštas patiekalas“ DŽ 1993;

¹*vyniotinis* 1. „kapotos ar nekapotos mėsos, žuvies ar daržovių kulinarijos gaminys, suvyniotas į ritinį, ruletas“ LKŽ XIX 1999, *vyniotinis* – *ruliada* GK 1934 5–8 88, *vyniotinis* kul. 1. „storos dešros pavidalu suvyniota šalta mėsa“ (2. „keliomis eilėmis susuktas, suvyniotas kepinys su įdaru“) DŽ 1993;

²*vytury* 5. „kukulis, vyniotinis, suktinukas“ Gegrėnai (LKŽ XIX 1999);

riestuv 1. „staklių velenas, ant kurio riečiami metmenys, audeklas“ žem., Skiřsnemunė (LKŽ XI 1978), taip pat DŽ 1993 – *suktuvas* 7. „audžiamųjų staklių velenas“ Pagėgiai, Váiguva (LKŽ XIV 1986) – *vytuvas* 2. „audžiamųjų staklių velenas, <...>“ Gaváltuva (LKŽ XIX 1999);

sukutis 11. „įrankis virvėms sukti, reketis“: *Tu tik giją daryk, o aš, paėmęs sukutį, susuksiu, ir tuoj bus virvutė* Liubāvas (var. ¹*suktukas* 10, ²*sùktis*, *suktuvas* 11, *sukutė* 2, *sukynė* 4) LKŽ XIV 1986, *sukutis* 5. „įrankis virvėms

sukti“ DŽ 1993, *sukynė* 2. „prietaisas virvėms vyti“ DŽ 1993 – *vytukas* 2. „įrankis virvėms vyti“ Saldūtiškis (var. *vyturkas* „vytuvas virvėms vyti“ Papilys) LKŽ XIX 1999;

vytuvai 1. „ppr. dviejų kryžmai sutvirtintų kartelių prietaisas siūlams iš sruogų išvyti“: *Isinėšk vytuvus ir išvyk siūlus* Kalnālis. *Vytuvėliais išveja sruogas į kamuolius* Linkuvà (var. *vytuvas* 1, *vytukai* 1, *vytukas* 1, *vytukliai*, *vytokas*, *vytukšlis*, *vyturas* 5, *vytuškos* 1, *vytuška* 1, *vytuškai*) LKŽ XIX 1999), *vytuvai* „prietaisas siūlams vyti“ ir *vytukai* „maži vytuvai“ DŽ 1993;

vytuškos 3. „prietaisas siūlams iš ričių vyti“ Sudeikiai, Užpaliai, Dusetos, Tverėčius (LKŽ XIX 1999).

Taigi faktai jau žinomi, todėl teiginys „pasakymas turi prasmę tik tiems, kas žino faktus“ (Lansonas 1989: 150), atvėrus sąlygos vartus, veda į aiškių kelių. To pasakymo, nors ne visai trumpo, prasmė glaustai būtų tokia: gyvojoje kalboje *sukti* – *riesti*, *sukti* – *vyti*, *vyti* – *vytioti* ir jų vediniams būdinga sinonimija ir polisemija – paprastoji ir tarptarminė (LKŽ sutvarkyta anaip tol ne pavyzdizingiausiai, taip pat norminamojoje leksikografijoje (DŽ 1993)) – bendrinės kalbos leksikoje palieka per daug margą ir kartais prieštaringą, nepakankamai sistemingą ir menkai distinktyvų, kartais dvi-prasmišką vaizdą, kurį sunku pavadinti ir visai nusistovėjusiu.

11

Iš apžvelgtų gyvosios kalbos daugiareikšmių sinonimų kuriant mokslinius terminus (veiksmų, veiksmo rezultatų ir įrankių pavadinimus) pirmiausia būtina laikytis terminų besinonimiškumo ir vienareikšmiškumo reikalavimų. Moksliniai terminai kuriami iš liaudies terminijos medžiagos (terminizacija) ir daromi naujadarai iš minėtų veiksmažodžių (daryba). Darybos čia mažiau negu terminizacijos – darinių jau yra gyvojoje kalboje, jie funkcionuoja ir bendrinės kalbos paprastojoje leksikoje.

Terminizacijos yra ne tik daugiau, jos vyksmas ir problemiškesnis.

Lietuvių terminologijoje apie terminizaciją nemažai rašyta, bet teoriškai giliau ji netyrinėta. Teiginių yra skirtingų, kai kurie dalykai visai nepradėti. Dažniausiai kalbama tik apie reikšmę. Terminizuojant paprastai ji keičiama: „Neretai bendriniai žodžiai į terminologiją patenka perkeltinėmis reikšmėmis“ (Keinys 1980: 63). Būdų nurodoma keletas: „Paprastųjų žodžių reikšmė, verčiant juos terminais, arba susiaurinama, arba praplečiama, arba

pavadinamas visai kitas dalykas pagal panašumą ar kitą kurį bruožą“ (Keinys 1980: 64), todėl „paprastieji žodžiai, patekę į terminų sistemą [,] gauna specialią, apibrėžtą reikšmę“ (Keinys 1980: 64). Kalbant apie esminę liaudies ir mokslinės terminijos skirtybę, be kitų dalykų, pasakyta, kad kuriant mokslinių terminų sistemą įvardijimo tikslumas reikalauja žodį terminizuoti modifikuojant jo reikšmę ir atribuojant nuo kitų reikšmių (Klimavičius 1996: 6–7). Terminizacijos sąvoka plečiama ir skiriamos jos rūšys: „Terminizacija yra dvilypis procesas: vienu atveju terminizuojami bendrinės kalbos ir tarmių žodžiai, o kitu atveju – gretimų sričių terminai. Pastarasis reiškinytis vadinamas *transterminizacija*“ (Gaivenis 1997: 5). Pažodžiui pakartojusi šį teiginį (Kaulakienė 2001: 28) transterminizaciją autorė pavadina transemantizacija (= transsemantizacija), bet toliau šios įdomios ir perspektyvios minties neplėtoja ir grįžta į leksinės semantikos vagą. Po keleto metų K. Gaivenis savo knygoje *Lietuvių terminologija: teorijos ir tvarkybos metmenys* kalba tik apie du terminizavimo būdus: „1) praplečiant (perkeliant) leksinę žodžio reikšmę ir 2) susiaurinant (apribojant) leksinę žodžio reikšmę“ (Gaivenis 2002: 52). Būtina pasakyti, kad praplėtimas (grikio *šiaudas*) ir perkėlimas (degtuko *šiaudelis*), susiaurinimas ir apribojimas iš tikrųjų yra skirtingi reikšmės keitimo būdai. Esminis yra ir kitas dalykas: „Terminas įgauna specialių semų, kurių paprastas žodis neturi“ (Gaivenis 2002: 53). Bet ši mintis irgi tikslintina. Tik tautologija verčiamasi ir terminologijos terminų žodynelyje: *terminizavimas* – „visuotinės leksikos arba tarminės leksikos žodžio virtimas arba pavertimas terminu suteikiant jam termininę reikšmę“, o *termininė reikšmė* – „reikšmė, būdinga žodžiui tam tikros srities terminijoje“ (Kvašytė 2005).

K. Gaivenis teisingai pastebėjo, kad tarptautinių vertinių transterminizacija įvykusi ne lietuvių kalboje (Gaivenis 1997: 5). Taigi ji, taip pat visa terminizacija yra terminų semantikos dalykas.

Užmiršta pati pradžia. Atrodytų, kad terminizuojamas žodis nusileidžia kaip *deus ex machina*. O juk reikėtų kalbėti ir apie paiešką, ir apie atranką – apie žodžio galimybę ir tinkamumą terminizuoti, toliau – apie terminizuojamos jo reikšmės paranką, atskyrimą nuo sinonimų. O baigiasi terminizacija darniu terminizuoto sistemos nario įsijungimu į ją.

Terminologinei analizei šiuo atveju būtinos terminų apibrėžtys. Ši aplinkybė ir norminimo tobulinimo dalykas lėmė dviejų šaltinių pasirinkimą – tai *Aiškinamasis tekstilės terminų žodynas* (2001) ir baigiamas rengti *Aiški-*

namasis elektrotechnikos terminų žodynas. Esama ir šio tokio kai kurių sąvokų panašumo.

Kad būtų lengviau, galima iš karto pasakyti įžvelgiamą minėtų sinonimų atskyrimo bendrą kryptį:

sukti – „siūlą, virvę, lyną ir pan. darant versti deformuojantis judėti apie išilginę ašį, suteikti sukrumą“;

vyti – „siūlą, virvę, lyną, laidą ir pan. suvartyti į ritę, ant ašies ir pan.“;

vynioti – „dviejų matmenų daiktą riesti apie menamą ašį į ritinį arba ant veleno į rietimą“.

Vynioti čia atsiskiria nesunkiai ir visai vienareikšmiškai.

Sukti ir *vyti* atskyrimas sunkesnis – be čia nurodytų pagrindinių jų reikšmių dar reikalinga viena svarbi – „iš kelių gijų padaryti sudėtinį siūlą arba iš kelių šakų – virvę“. Kadangi siūlo (vienos gijos) darymo veiksmas reiškiamas veiksmažodžiu *verpti*, tai sudėtinio siūlo darymo įprasčiausias veiksmas abejonių nekelia – *sukti*. O šitai turėtų būti analogija ir virvei. Šiaip tarmėse, o automatiškai ir bendrinėje ne specialiojoje kalboje (ne termininėje vartosenoje) virvės šaką galima ir *sukti*, ir *vyti*, o rezultato reikšmės vediniai – tik iš *vyti*: *vija* 1. „viena virvės šaka“ (ir *vijoti* – „vijas daryti, vyti“) ir beveik nenorminti „trečios virvės šakos“ pavadinimai – ir *apvija* 1, *užvija* 1, *įvija* 1 (žr. *pavija* 2), ir *pavija* 2 (ir *pavijoti* – „privyti virvei paviją“) DŽ 1993. Bet terminijai *vyti* čia būtų nepakenčiamas nenuoseklumas ir painiava su *vyti* pirmiau nurodyta pagrindine reikšme. Taigi čia virvei negalima skirtis nuo suktinio siūlo – reikia *sukti* ir *siūlą*, ir *virvę* [virvių liaudinės terminijos *vija* (ir gal *apvija*) pramoninės virvių technikos terminijoje jau turi sistemos nekraipantį pakaitą – *šaka* 3. „atskira linija, išsišakojimas: *Virvė iš trijų šakų* (iš trijų pluoštų) DŽ 1993, beje, paimtą iš gyvosios kalbos (žemaičių) – *šaka* 6. „virvės, gijų, pinamų plaukų pluoštas“ LKŽ XIV 1986].

Pažiūrėkime, kaip tai įgyvendinta, kas dar tvarkytina. Labiausiai čia reikia žiūrėti sistemiškumo.

Taigi *sukimas* – 1. „sukimo deformacijos sudarymas“ ir 2. „technologinė siūlų, virvių arba lynų gamybos eiga, kurioje jiems suteikiamas sukrumas“ – vok. *Drehung, Verdrehung*, angl. *twisting*, pranc. *tordage*, rus. *скручивание*. *sukimo mašina* – „mašina suktiniams siūlams gaminti“, *virvių sukimo mašina* – „mašina virvėms, lynams sukti, vyti“, *suktinis siūlas*, *suktinis verpalas*, *suktinis pusverpalis*, *suktinis gaminys* TekstŽ 2001 ir *susukimas* – „dviejų arba daugiau vijų, gyslų arba gijų sujungimas

krūvon, sukančią apie bendrą išilginę ašį, kad padidėtų stiprumas“, *porinis sukimas(is)* – „dviejų izoliuotų kabelio laidininkų suvijimas, <...>“ AiškEITŽ, bet *vijimas* – „daugiagyslio laidininko sudarymas iš lygiagrečių laidininkų arba jų gyslų, kiekvieną gyslą sukančią apie jos ašį ir apie bendrą ašį“ AiškEITŽ – nukrypimas nuo sinonimų atskyrimo bendros krypties. Jo išvengta TekstŽ 2001: *suvijimas* – „siūlų ar kt. panašių produktų pakuočių sudarymas tam tikru būdu išdėstant vijas“ (kitokia negu kaimiškos virvės *vija* – „siūlo ar kt. produkto dalis, vieną kartą apvejančią ritę, šėivą, tūtelę ar kt. elementą“ – vok. *Windung*, angl. *winding*, pranc. *spire*, rus. *бумок*), *pervijimas* – „technologinis procesas – trijų dalių operacijų derinys: tiekiamos siūlų pakuotės išvijimas, <...> ydų šalinimas, <...>, ir naujos tobulesnės pakuotės sudarymas“, *pervijimo mašina* – „įrenginys siūlams pervyti į patogias rites, <...>“, *pervijimo į kamuolius mašina*, *vijimo mechanizmas* – „verptuvų, sukimo arba pervijimo mašinų siūlų ritės arba šėivos sudarymo mechanizmas“. Tam tikras nukrypimas yra ir TekstŽ 2001 – tai visai kitokio negu *suvijimas* ir *pervijimas* veiksmo pavadinimas *apvijimas* – „vieno ar daugiau siūlų arba sulygiuotų plaukelių sluoksnės apgaubimas viena ar keliomis siūlų apvijomis“ (*apvijos* TekstŽ 2001 kažkodėl nėra) – vok. *Umwindung*, *Umwickeln*, angl. *covering*, *wrapping*, pranc. *guipage*, rus. *обмотка*, *обкпymka*, *apvijimo mašina* – „mašina tuščiavidurėmis verpstėmis apvytiniamsi siūlams gaminti“, *apvytinis siūlas* – „šerdinės sandaros siūlas, kurio šerdis apvyta vienu ar keliais siūlais; <...>“, *apvytinis verpalas* – „verpalas, kuriame sulygiuotų plaukelių sluoksnės apvytos vienu ar keliais siūlais; <...>“, *apvejamas verpimas* – „apvytinio verpalo sudarymo būdas, kai pratempta plaukų sluoksnė praleidžiama tuščiavidurės verpstės kanalu ir apvejama siūlu, nuvyniojamu (= nuvejamu) nuo ritės, esančios ant verpstės“. Nors šitas *apvijimas* gal geriau būtų *apsukimas*, bet tai yra veikiau ne sinonimų atskyrimo bendros krypties pažeidimas, o tik jos papildymas ketvirtu dalyku. Šiuo atveju *vijimas* skiriamas priešdėliais – vienoks *suvijimas*, *pervijimas*, kitoks *apvijimas*. Skirtumas visai pakankamas.

Didelė yra AiškEITŽ apskritai įsisenėjusi elektrotechnikos terminijos yda – nors čia yra *vija* „pagrindinis ritės elementas, kurį sudaro vienas kilpos pavidalo laidininkas“ ir *apvija* – „<...>. <...>. Apviją sudaro tam tikru būdu sujungtos ritės, sudarytos iš <...> vijų“, vok. *Wicklung*, angl. *winding*, pranc. *enroulement*, *bobinage*, rus. *обмотка*, bet ... *vyniojimo staklės* „apvijoms vynioti“, *glaudusis vyniojimas* – „apvijos vyniojimas, kai tarp vijų nėra tarpų“, vok. *dichtes Wickeln*, *abstandlose Wickeln*,

angl. *continuous coiling*, pranc. *bobinage masse*, rus. *плотная намотка*. Taigi elektrotechnikos *vyniojimas* visai kitoks negu tekstilės *vyniojimas* – „gaminio ar pusgaminio apsikimas apie veleną, lentą ar kt. , <...>“ (beje, toks vyniojimas kažkodėl dedamas ir į AiškEITŽ!) TekstŽ 2001: *vyniojimo mechanizmas* „produkto vyniojimo į ritinį mechanizmas“, *išvyniojimo įtaisas* „audinio išvyniojimo iš rietimo (...) įtaisas“ TekstŽ 2001; šiek tiek prasikiša *suvyniojimas* – „susukimas į ritinį, kamuolį ar pan.“, bet jau *suvyniojimo tankis* – tik „į ritinį suvynioto produkto masės ir tūrio dalmuo“; dar žr. *svijimo* (gal į kamuolį ar ritę?) *tankis* TekstŽ 2001, bet jo nėra... Nors *spirale* – 2. „įvijai susukta, išlenkta viela“ AiškEITŽ, bet spiralinis *kaitinamasis siūlas* – „kaitinamasis siūlas, suvyniotas spirale“, *dvigubos spiralės kaitinamasis siūlas* – „spiralinis kaitinamasis siūlas [,] antrą kartą suvyniotas didesnių matmenų spirale“; tik kai spiralė ne iš vielos, o iš juostos, galima ją *vynioti*: *suvyniotoji juostinė šerdis* – „šerdis iš minkštamagnetinės medžiagos juostų, suvyniotų spirale, <...>“ AiškEITŽ.

(*Ap)vija* (ir *ritė*) tekstilėje ir elektrotechnikoje iš esmės daroma vienodai, bet tekstilėje sistemiskai – ir *vijimas*. Kodėl elektrotechnikoje turėtų būti *vyniojimas*? Tai yra nebaigto elektrotechnikos terminijos šios mikrosistemos tvarkymo padarinys. Iš doc. dr. Stasio Žebrausko man pasiūlytos gausios medžiagos (labai dėkodamas visą palieku jos kruopščiajam rinkėjui) matyti, kad tarpukariu buvo *apsukos vyniojimas*, pokariu vietoj *apsukos* pradėtas vartoti tikslesnis, sistemiskesnis terminas *apvija*, bet ir tada nepasiekta sistemos – liko *apvijos vyniojimas*. Dabar bandoma aiškinti, kad *apvijos vijimas* būtinai reikštų laido išilginę deformaciją – sukimą, t. y. jo gadinimą. Bet kodėl į elektrotechnikos *apvijos* (ant ritės, šerdeso ar pan.) darymą galima (ir reikia!) žiūrėti kaip į siūlų, virvių, lynų vijimą terminiskai tariant (tarmiškai – ir sukimą)? Susisuks ar ne elektrotechnikos apvija, priklauso ne nuo žodžio (jei kas jį suprastų dar tarmiškai, o ne terminiskai), o nuo reikmės ir ją atitinkančios technologijos. Jei kas ranka nuo ritės nuvydamas susuks laidą ar kabelį, tai juk ne žodis kaltas, o veiksmo negrabus. Žodis jau terminizuotas – čia virvę jau reikia pamiršti.

Taigi turim, viską išsiaiškinę, supratę, be nuogąstavimų vartoti sisteminių junginių *apvijos vijimas*.

IŠVADOS

Gyvojoje kalboje (tarmėse) žodžiams *sukti* – *riesti*, *sukti* – *vyti*, *vyti* – *vynioti* būdinga sinonimija ir polisemija (LKŽ sutvarkyta ne pavyzdžiausiai) – pa-

prastoji ir tarptarminė. Jų vedinių semantinės kolizijos dar didesnės. Tarp-tarminėje erdvėje visa tai lieka nepajudinama ir įmanoma. Tačiau bendrinės kalbos akivaizdoje atsiveria prieštaros – ir kaip nepašalintos dviprasmybės, ir kaip per menkas distinktyvumas, ir kaip nepakankamas sistemingumas, o visus šiuos trūkumus dar pagausina be reikiamos atodairos įvairiu laiku daryti vediniai. Norminamasis DŽ čia irgi nepasirodo pagalbus.

Terminizuojant juos ir – mažiau – kuriant naujadarus būtina laikytis terminų besinonimiškumo ir vienareikšmiškumo, taip pat sistemiškumo. Terminologinei analizei šiuo atveju būtinos apibrėžtys.

Nesunku išvelgti minėtų sinonimų atskyrimo bendrą kryptį:

- sukti* – „siūlą, virvę, lyną ir pan. darant versti deformuojantis judėti apie išilginę ašį, suteikti sukrumą“;
- vyti* – „siūlą, virvę, lyną, laidą ir pan. suvaryti į ritę, ant ašies ir pan.“;
- vynioti* – „dviejų matmenų daiktą riesti apie menamą ašį į ritinį arba ant veleno į rietimą“.

Be to, reikalinga dar viena reikšmė:

- „iš kelių gijų padaryti sudėtinį siūlą arba iš kelių šakų – virvę“.

Šios reikšmės (ypač virvės darymo) raiška, gana įvairi ir tarmėse, ir bendrinėje ne specialiojoje kalboje, terminijoje sistemiška gali būti tik *sukti* (o gyvosios kalbos virvės *vija* ir *apvija* čia keičiama irgi gyvosios kalbos žodžiu *šaka*). Elektrotechnikos nesisteminis *apvijos vyniojimas* būtinai keistinas *apvijos vijimu*. Nuomonė, kad *vijimas* čia suponuotų neleistiną laidos *susisukimą* visai nepagrįsta: susisuks ar ne – priklauso nuo veiksmo ir jo tikslaus atlikimo, o ne nuo žodžio *vijimas*, bet ir jį jau reikia suprasti kaip terminizuotą – elektrotechninį, o ne virvinį.

ŠALTINIAI

- Aiškeitž – *Aiškinamasis elektrotechnikos terminų žodynas* (rengiamas).
- DŽ 1972 – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*, Vilnius.
- DŽ 1993 – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*, Vilnius.
- GK – *Gimtoji kalba* (žurnalas).
- LKŽ I₂ 1968 – *Lietuvių kalbos žodynas* 1, Vilnius.
- LKŽ IV 1957 – *Lietuvių kalbos žodynas* 4, Vilnius.
- LKŽ IX 1973 – *Lietuvių kalbos žodynas* 9, Vilnius.
- LKŽ XI 1978 – *Lietuvių kalbos žodynas* 11, Vilnius.
- LKŽ XIV 1986 – *Lietuvių kalbos žodynas* 14, Vilnius.
- LKŽ XVII 1996 – *Lietuvių kalbos žodynas* 17, Vilnius.
- LKŽ XVIII 1997 – *Lietuvių kalbos žodynas* 18, Vilnius.
- LKŽ XIX 1999 – *Lietuvių kalbos žodynas* 19, Vilnius.
- Simž. 1980 – Lyberis A. *Sinonimų žodynas*, Vilnius.
- Tekstž 2001 – *Aiškinamasis tekstilės terminų žodynas*. Moksl. red. A. Vitkauskas, Kaunas.

LITERATŪRA

- Gaivenis K. 1997: Terminizacija ir determinizacija. – *Terminologija* 4, 4–7.
Gaivenis K. 2002: *Lietuvių terminologija: teorijos ir tvarkybos metmenys*, Vilnius.
Kaulakienė A. 2001: Terminizacija: semantiniai dariniai ir vertiniai. – *Terminologija* 8, 28–32.
Keinys S. 1980: *Terminologijos abėcėlė*, Vilnius.
Klimavičius J. 1996: Nuo liaudies terminijos prie mokslinės. – *Terminologija* 3, 4–25.
Kvašytė R. 2005: *Mokomasis terminologijos žodynėlis*, Šiauliai.
Lansonas G. 1989: Literatūros istorija. – *Poetika ir literatūros estetika* 2, 139–165.

SYNONYMY AND POLYSEMY OF SUKTI, VYTI, VYNIOTI, THEIR DERIVATIVES IN THE LIVING LANGUAGE AND ATTEMPTS AT THEIR NORMALIZATION AND TERMINOLOGIZATION

Synonymy and polysemy are characteristic features of the living language words (dialectisms) *sukti* – *riesti*, *sukti* – *vyti*, *vyti* – *vynioti* both in common language and in dialects and in the *Lithuanian Language Dictionary* (LKŽ) it is not arranged properly. Semantic collisions of their derivatives are even greater. In dialects such a situation is possible. Common language faces contradictions in the forms of uneliminated ambiguity, poor distinctiveness and insufficient systematicity. All these shortcomings are compounded by inappropriate derivatives created during various periods. The normative *Dictionary of Modern Lithuanian* (DŽ) is no help in this case.

When such words are being terminologized and neologisms are being created it is necessary to take into account non-synonymy, monosemy and systematicity of terms (this is slightly less important in the case of neologisms). Definitions are essential for terminological analysis.

It is quite simple to view the direction in which earlier mentioned synonyms separate: *sukti* (spin, wind) – “to make move while deforming around longitudinal axis when making a thread, string, rope, cable, etc.”;

vyti (coil, reel, wind) – “to reel up or whip or role around the axis a thread, string, rope, cable, lead, wire, etc.”;

vynioti (wind, roll, wrap, twine) – “to bend a two-dimensional thing around the imaginary axis or to wind it on a roll”;

In addition, one more meaning is necessary

– “to make a compound thread or a rope from several threads”.

Expression of this meaning (especially of rope making), which varies both in dialects and in common, but not special language, could be systematic only in the case of *sukti*. Dialectisms *vija* and *apvija* (of the rope) are replaced by *šaka*. Non-systematic term of electrical engineering *apvijos vyniojimas* (coiling of a winding) ought to be replaced by *apvijos vijimas*. The opinion that *vijimas* would presuppose impermissible *susisukimas* (twine) of a wire is groundless: if a wire coils it depends not on the word *vijimas*, but on the operation and its precise execution.

Gauta 2006-10-02

Jonas Klimavičius
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5, LT-10308
E. paštas terminologai@lki.lt